

Bc. Róbert Čičmanec

La multimodalidad en la lengua española

Posudek vedoucí diplomové práce

Róbert Čičmanec se ve své diplomové práci rozhodl věnovat dvěma tématům v lingvistice velmi aktuálním, které se těší zájmu pouze po relativně krátkou dobu, totiž multimodálnímu charakteru komunikace a jejím projevům v jazyce sociálních sítí. Z toho vyplývá, že si autor zvolil téma poměrně náročné, kde se nemohl opřít o ustálenou terminologii a musel brát v potaz fakt, že většina prací, které se uvedené oblasti věnují, je spíše obecně lingvistického charakteru, je psána anglicky, a jejich aplikace na španělský jazykový materiál tak s sebou nese řadu úskalí. Práci si autor nadále na základě vlastního rozhodnutí vědomě ztížil tím, že text psal ve španělštině, která není jeho rodným jazykem. Je tedy nasnadě, že volbou tématu i jazyka zpracování autor sám sebe postavil před nelehký úkol, v němž se mu dle mého názoru podařilo obstát na výbornou, neboť předkládaná práce je po všech stránkách nadprůměrná a zaujme svou odbornou i jazykovou vyzrálostí, suverénní orientací v té nejaktuálnější literatuře věnované tématu, výborným propojením teorie s praktickou částí a v neposlední řadě i svou originalitou, čtivostí a nesporným zájmem autora, který však nikdy nesklouzává k banálním nebo osobně laděným postřehům, nýbrž s přehledem koncipuje teoreticky fundovanou studii, která přináší řadu nových postřehů k otázkám multimodality v prostředí internetu.

Práce je formálně rozdělena na úvod (kapitola 1), část čistě teoretickou (kapitoly 2 a 3), část orientovanou praktičtěji (kapitola 4) a závěr (kapitola 5). Autorovi se dle mého názoru nicméně daří propojit teorii s praktickými ukázkami získanými na sociálních sítích, a ani kapitola č. 4 tak není možné za čistě praktickou, spíše se jedná o další zúžení a zpřesnění informací předkládaných v kapitolách předchozích.

Čistě teoretické kapitoly 2 a 3 jsou věnovány popisu teoretických východisek, konkrétně kognitivní lingvistiky a sociální sémiotiky. Šíře prací, s nimiž se autor seznámil, je úctyhodná (viz i velmi rozsáhlý seznam bibliografie na závěr práce, který čítá přes stovku položek, z toho cca třicet publikací bylo vydáno v posledních pěti letech), jedná se zároveň v naprosté většině případů o práce psané anglicky, které se netýkají primárně španělštiny. Autor ve svých shrnutích přesvědčivě dokládá, že těmto mnohdy obsahově velmi náročným textům bez obtíží porozuměl. Drobnou nepřesnost nacházím jen u příkladu (2) na str. 21 a jeho analýzy prostřednictvím MS: *viewpoint* je v tomto případě v prostoru C , nikoli v *base space* (takové organizaci by odpovídala konceptuální struktura *Me dijo que está feliz*).

Dalším nesporným kladem této části je velmi vyspělý způsob práce se sekundární literaturou, kdy se autorovi daří shrnout podstatný obsah kompletního článku / kapitoly knihy v jedné nebo několika větách. Autor se také bez potíží orientuje v širokém spektru témat, k nimž se vyjadřuje kognitivní lingvistika, a vybírá pouze ta, která jsou pro jeho práci relevantní, aniž by měl přítom čtenář dojem, že je zde něco důležitého vynecháno. Celkově na mne teoretická část působí uceleně a je podle mne s ohledem na autorovo zkoumání naprosto vyčerpávající, nechybí zde nic podstatného, ale také zde není nic navíc, co by čtenářovu pozornost odvádělo od autorova hlavního předmětu zájmu nebo nebylo v přímém vztahu s problematikou, již zkoumá. Konečně je pak také struktura celé teoretické části dle mého názoru výborná, autor postupuje od obecného ke konkrétnějšímu, promyšleně předjímá aplikaci obecnějších konceptů na vlastní předmět zkoumání v kapitole 4 a praktickou a teoretickou část výborně propojuje.

Těžiště práce představuje rozsáhlá kapitola č. 4, kde autor velmi originálním způsobem aplikuje koncepty zkoumané primárně v rámci kognitivní lingvistiky (zejména *domains*, *blending* a *interactional alignment*) na jazyk španělských sociálních sítí. Na tomto místě považuji za nutné zdůraznit, že většina autorů, kteří s těmito koncepty pracují, se zaměřuje na lingvistiku obecnou, případně na analýzy interakce tváří v tvář. Jak sám autor v práci konstatuje, díla věnovaná aplikaci kognitivního přístupu na jazyk sociálních sítí jsou v současné době spíše ojedinělá nebo se zaměřují na úzce vymezený segment (např. *memes*). Autorovy interpretace a postřehy týkající se jazyka sociálních sítí jsou tak ve většině případů zcela originální a přinášejí do studia této oblasti řadu nových podnětů, což je u diplomové práce nebývalé. Autor přesvědčivě argumentuje a napříč celou prací se mu daří dle mého názoru výborně ukázat, jakým způsobem se multimodalita projevuje v internetové komunikaci. Hlavním závěrem pak je, že jazyk sociálních sítí nejen imituje multimodální prostředky, které známe z komunikace tváří v tvář, nýbrž postupně vytváří i systém zcela svébytný, v němž jsou přítomny nové multimodální prvky, které z ústní komunikace neznáme (označování jiných uživatelů, používání barev, kódování informací prostřednictvím sekvencí *emoji* a konečně i z kognitivního hlediska velmi komplexní *memes*). Pozoruhodné jsou bezesporu i autorovy postřehy o *interactional alignment* a jeho přenosu do tohoto specifického prostředí. Jak by autor v této souvislosti definoval multimodalitu jako takovou? Je podle něj možné na základě jeho výzkumu tvrdit, že kombinace různých kanálů a jejich následných *blending* je přirozenou potřebou komunikujících, kteří hledají v každém prostředí specifické prostředky, jak tuto potřebu uspokojit? Jak by v tomto světle hodnotil autor psaný jazyk mimo svět sociálních sítí? Můžeme se podle něj i zde setkat s určitými prvky, které bychom mohli označit za multimodální?

Originální je také autorův transport konceptu *domain* na funkci *hashtagů*, který by mohl být dále rozveden do analýzy struktury internetového diskursu v kontrastu s komunikací orální.

Pozornost si jistě zaslouží i autorova práce s jazykovým vzorkem. Autentické příklady, které komentuje, dobře ilustrují jeho teze a je nesporné, že jejich vyhledávání musel autor věnovat velké množství času, viz rozsáhlý korpus, který si v první fázi bádání vytvořil a který tvoří přílohu k práci.

V souvislosti s uvedenými příklady mám pak jeden dotaz k obhajobě, který se týká *memes* komentovaných v kapitole 4.2.3. Analýza se zde zaměřuje primárně na jejich textovou část, případně na otázku, jak je text z hlediska *blendingu* doplněn ilustrací. U *memes*, které jsou uvedeny jako Figura 17 a 19, se nicméně nabízí otázka, jakou roli zde pro porozumění obsahu hraje i popkulturní element a fakt, že obrázky užití v daných *memes* pocházejí z aktuálních filmů a seriálů (v těchto případech sága *Avengers* a seriál *Simpsonovi*). Zejména u obr. č. 17 si kladu otázku, zda jeho autor zvolil uvedené obrázky pro srovnání pouze proto, že byly na internetu možná snadněji dostupné než fotografie neznámého člověka, které by ilustrovaly totéž, nebo zda je pro plné porozumění uvedenému *meme* relevantní také to, aby adresát rozklíčoval popkulturní odkaz, poznal na obrázcích herce Chrise Hemswortha, znal jeho postavu Thora a její charakteristiky.

Autorovy poznatky jsou shrnuty v kapitole č. 5, u které bych chtěla vyzdvihnout zejména její ucelenost. Opět musím poukázat na výbornou provázanost se zbytkem textu, na autorovu schopnost formulovat relevantní zobecňující závěry a na několika místech i fundovaně polemizovat s prostudovanou sekundární literaturou (viz zejména jeho komentáře k přístupu Dancygier a Vandelanotta k analýze *memes*). Řada autorových postřehů je charakteru obecně lingvistického a přináší dle mého názoru nesporné novum v oblasti zkoumání internetového jazyka. Právě s ohledem na obecnější charakter autorových závěrů se nabízí ještě jedna otázka pro obhajobu: Do jaké míry jsou podle autora jeho závěry aplikovatelné na jazyk sociálních sítí obecně? Setkal se při svých analýzách s jevy, které by byly typické pouze pro španělštinu?

Po přečtení závěrečné kapitoly nabývá čtenář dojmu naprosté ucelenosti. Autorovi se dle mého názoru podařilo popsat zkoumané fenomény v jejich celistvosti, soudržnost celé práce je pozoruhodná a s podobně pečlivou strukturou textu se v klasifikačních pracích setkávám jen výjimečně.

Po formální stránce je práce připravena pečlivě a nacházím zde jen drobné nedostatky. Písmo, jímž jsou uváděna čísla stránek, se neshoduje s písmem zbylého textu. Vyčítat by bylo možné občasné chyby v interpunkci, zejména chybějící čárku před vztaznou větou s explikativní

funkcí (str. 11: *ICLA* que; str. 15: *bachelor* que; str. 16 metonimia cuyo; str. 41 emojis [...] que; str. 91 *so sure* que; str. 93 terminológica la cual). U anglických citací není vždy uveden překlad do španělštiny, naopak některé kratší citace přímo v textu jsou uvedeny pouze španělsky bez originálu. Jedná se však dle mého názoru ve všech případech jen o drobné nedostatky, které zde uvádím spíše pro potřeby další práce s textem, např. využití jeho částí pro účely napsání původního článku (což rozhodně doporučuji autorovi ke zvážení).

Jak vyplývá z výše uvedeného, předkládaná diplomová práce je dle mého názoru po všech stránkách nadprůměrná a překračuje požadavky kladené na absolventy navazujícího magisterského studia. Práci jednoznačně doporučuji k obhajobě a předběžně navrhuji hodnocení *výborně*.

V Praze 27. května 2020

PhDr. Dana Kratochvílová, Ph.D.